

**ROZE ELASTIEKJES
EN TECHNIEK**
De meisjesklusklas
van Technopolis >63

**IS KIEZEN
VERLIEZEN?**
Over het vermijden
van keuzestress >64

‘DE SLANG VAN DE NIJL’: EEN BOEK OVER ZELFBEWUSTE OOSTERSE DANSERESSEN

Solodansen en ‘foert’ zeggen

Buikdansen, ooit een epigoon van oosterse zinnelijkheid, herleeft al een tijdje: niet als een erotisch opkikkertje of een onnozele vrouwenbezigheid, maar als cultureel en lijfelijk bewustzijn van eigenzinnige vrouwen. Volgens de Britse buikdanseres Wendy Buonaventura zijn vrouwendansen al van oudsher een vorm van vrouwensolidariteit.

DOOR ELIANE VEN DEN ENDE

In haar sprankelende boek *De slang van de Nijl* bespreekt Wendy Buonaventura de geschiedenis en de caleidoscoop van vrouwendansen. Wellustige dansbewegingen, vaak zelfs geveinsde copulatiescènes, waren een onderdeel van overgangsceremoniën waarbij mannen en vrouwen apart – maar niet altijd – dansten. Nog altijd gebeurt dat op hedendaagse oosterse feesten. Tijdens bevallingen omringden vrouwen met suggestieve bewegingen het kraambed om de bevalling te vergemakkelijken. Vruchtbaarheid was immers een vrouwenzaak, en de eerste godsdiensten draaiden rond moedergodinnen met billen en borsten. Precies zoals de hedendaagse (buik)dan- seressen ook geen slankheidskoninginnen zijn. Maar in door mannen gedomineerde godsdiensten als de islam en het christendom werd dansen nadien vaak afgekeurd.

Het woord ‘dans’ op zich is al ver- weven met fertili- teit, want het bete- kent ‘levensvreug- de’, ‘Tanha’ in het Sanskriet. Het Arabische woord ‘raqs’ en het Turkse ‘rakka- se’ – waarmee buik- dans vaak wordt aan- geduid – vinden hun oorsprong in een Assy- risch woord voor ‘vie- ren’. Buikdansen is over- gens een verkeerd woord voor de vrouwe- lijke ‘solodans’. ‘De dans van de slang’ of ‘La danza serpiente’ betitelt de Londense buikdanse- res Wendy Buonaven- tura het. Zij is een inter- nationale autoriteit inzake oosterse dans. Met haar eigen sensualiteit en persoonlijke stijl danst ze en geeft ze workshops (zelfs in België).

Heilige hoer of ‘hiëro- duul’, zo werden de tempel- priesteressen in vervlogen tijden genoemd. Voor westerlingen lijkt dat een onbegrijpelijke tegenstrijdig- heid, maar in het Oosten was en is seksualiteit een wezenlijk bestand- deel van spiritualiteit. In India wor- den ‘godsdieneers’ met hun typische vingerkronkels nog geë- erd. Vanuit dat Indische continent importeerden zigeuners die heup- wiegende tempeldans. Via Afghan- istan en Perzië wervelde de ‘slan- gen’-dans tot in Andalusië, want ook flamenco kent die kronkelende hand- bewegingen.

Ondanks het misprijzen blijven vrou- wen in islamitische landen solidair samen dansen. Haar eigen ervaring beschrijft Buonaventura zo: “De ene na de andere dansten de vrouwen met de vrouw in het groen. Ze paste haar bewe- gingen aan de hunne aan en soms, tot hun grote plezier, plaagde ze hen door heel enthousiast een

duet te beginnen, met een schouderbewe- ging, een grapie te delen, of met een snelle heupbeweging een geheimpje te delen.” Die solidariteit is ook terug te vinden in de Amerikaanse Tribal-dansbeweging: een groep geklede vrouwen, zoals het bij buik- dans écht hoort, en niet de halfnakte bikini- vertoningen van Mata Hari of in Hollywoodfilms.

Ontembare geest

Samen hebben die ‘fe-males’ een ‘laat-met-rust’-houding. ‘Foert!’, dat straalden ook de rebelse Egyptische danseressen eertijds uit. De goegemeente minachtte hen, want “eerbare vrouwen tonen hun charmes niet in het openbaar” en vrouwen zonder man werden niet gerespecteerd. Als de professionele, Marokkaanse danseressen, de chikhat, van dorp tot dorp reisden om familiefeesten op te vrolijken, werden ze met de vinger gewezen als “vrouwen die geen man willen die hen zegt wat ze moeten doen”. Zij waren pro- fessionele danseres- sen die hun eigen kost verdienden. Een mooi voorbeeld van dit feestende zelfbewustzijn was de Armeens-Iraanse danseres en schrijfster Armen Ohanian (zie kader).

■ Net als vroeger zijn hedendaagse (buik)dan- seressen geen slankheidskoninginnen.

Die ‘ontembare geest’ van de voor- loopsters van de ‘vrije’ dans, zegt Wendy Buonaventura, werd weer tot leven gebracht door onaf- hankelijke, moderne Amerikaanse vrouwen uit de jaren zeventig van vorige eeuw in San Francisco. Al vinden feministen het onge- oorloofd dat intelli- gente vrouwen ook hun lichaam en hun sensualiteit gebruiken, de ‘Arabische’ dans is sindsdien aan een opmars be- zig in de VS en Europa. Toch zijn het vaak intelligente, universitair opge- leide vrouwen die nu in Egypte het voortouw ne- men om de kost te

Al vinden feministen het ongeoorloofd dat intelligente vrouwen ook hun lichaam en hun sensualiteit gebruiken, de ‘Arabische’ dans is aan een opmars bezig

verdiene, niet met hun diploma, wel met hun lijf en leden.

“Buikdansen is een liefdesgedicht zonder woorden. Diepgaand, oosters, emotioneel en ontzagwekkend”, schreef een Ame- rikaanse journalist in 1834. Het vertolkte de zucht naar escapisme van het industriële, kapitalistische westen in ademnood. De hertaling van de verhalenbundel *1001 Nachten* opende al rond 1717 de poort van dat sensuele oriëntalis- me: onbezoedelde na- tuur, mensen in hun natuur, dienaressen en langoureuze, neerge- vleide vrouwen prikkel- den de verkrampte wes- terlingen. Niet dat de

Wie was Armen Ohanian?

‘De kunst van het oog te strelen, te dansen, openhartig te zijn, prach- tige gedichten te recite- ren, juweeltjes van spreekwoorden door een conversatie te vlechten; hoe ernstig in de avond

te zijn en bij dageraad op te bloeien tot bloemen der liefde.’ In haar autobiografie betreurde de Armeens-Iraanse danseres Armen Ohanian de teloorgang van de ver- fijnde cultuur van (courtsane) danseres- sen. Armen was de vrouw die in Teheran de ‘Unie van Iraanse Theaterliefhebbers’ oprichtte. Dat was de eerste keer dat vrou- wen in Iran het podium op mochten.

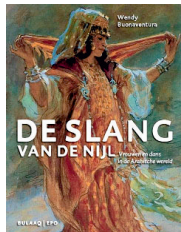
Armen werd in 1887 in Shamakha, nu Azerbeidzjan, geboren als Sophia Pirboudaghian. Haar familie was *upper- class*, maar toen haar vader in 1905 werd vermoord, huwde ze snel een Iraanse dok- ter van wie ze de naam bleef dragen, ook al scheidde het koppel na amper een jaar. De naam Armen nam ze aan toen ze in 1907 ging studeren aan de Armeense theaterschool in Baku. Twee jaar later keerde ze terug naar Iran, waar ze zich ging bekwamen in traditionele vrouwen- dansen. Met die wervelende, ‘vrije’ dansen trad ze op in steden als Londen, Parijs, Milaan, en zelfs in Brussel. Maurice Maeterlinck, de Gentse Nobelprijswinnaar literatuur, stond in vuur en vlam en met hem nog andere schrijvers.

Zelf begon Armen ook te pennen, nadat ze zich in 1912 in Parijs had gevestigd. Haar eerste boek *De danser van Shamakha* (1918) kreeg een voorwoord van niemand minder dan Anatole France, nog een Nobelprijswinnaar. Het werd vertaald in het Engels, Spaans, Duits, Zweeds en Fins. Later verscheen het vervolg van haar levensverhaal in *De poten van beschaving* (1921) en in *De lach van een slangenbe- zweerder* (1931).

Ook haar liefdesleven was behoorlijk kronkelig; ze had affaires met de schilder Emile Bernard, met de bizarre socialis- tisch-nationalistische politicus en antise- miet Maurice Barrès, met auteur André Germain én met de bekende Amerikaanse amazone Nathalie Barney. Na haar huwe- lijk met de Mexicaanse econoom en diplomaat Makedonio Garza, vestigde ze zich in de jaren ‘30 in Mexico, startte er een dansschool, bekeerde zich tot het communisme en vertaalde boeken. Na de Tweede Wereldoorlog – toen was ze al een eind in de 60 – verscheen ze nog als danseres voor het voetlicht in Parijs. Armen Ohanian stierf in 1976.

mannen ooit een harem – letterlijk ‘verbo- den terrein’ – waren binnengedrongen, want de meest waarheidsgetrouwe beel- den van vrouwen in het oosten zijn de ‘doe- ken’ van de gesluierde fellahs die water halen aan de rivier. Maar de mannelijke waan is hardnekkig.

Sheherazade, die met haar creativiteit en olijke verstand haar dood bezwoer en haar leven herwon met *vertelselkens* tijdens al die nachten, heeft met haar ‘komst naar het westen’ haar intelligentie verloren, bewe- ren onderzoeksters. Wat in het westerse brein gefilterd werd, zijn inderdaad uitsluitend de zwoele (1001) nachten, maar niet de vinding- rijkheid van de vrouw.

● Het boek *De slang van de Nijl; Vrouwen en dans in de Arabische wereld* van Wendy Buonaventura is een uitgave van Epo, www.epo.be en www.buonaventura.com
● De tentoonstelling *Het oriëntalisme in Europa* is tot 9 januari 2011 te zien in KMSK Brussel. www.fine-arts-museum.be; www.expo-orientalisme.be. Uitgeverij Lannoo publiceerde de catalogus.

■ Ouled Nail is een traditioneel dansgenre van de gelijknamige, welvarende Berberstam.